

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ Й ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

©2021 САВЧЕНКО М. В., ФІЛІПЧУК О. С.

УДК 658.1:330.3:005.33
JEL: G30; G32; L20; M11; M21

Савченко М. В., Філіпчук О. С. Методичний інструментарій аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємств паливно-енергетичного комплексу

Мета статті полягає в обґрунтуванні та апробації методичного інструментарію аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу, що передбачає діагностику наявних і виявлення можливих фінансових ресурсів, а також визначення типу фінансового потенціалу. У результаті дослідження було встановлено, що забезпечення ефективного функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу потребує розробки методичного підходу до оцінювання рівня їхнього фінансового потенціалу. У статті проведено систематизацію методичних підходів до визначення системи параметрів щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства. Аналіз чинних методичних підходів допоміг зробити власні висновки та наголосити на недоліках використання різних методів оцінки фінансового потенціалу. Результатом аналізу чинних методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу підприємств паливно-енергетичного комплексу стали висновки щодо необхідності вдосконалення методичного інструментарію аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємства. У статті обґрунтовано етапи оцінки фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу. На основі запропонованого підходу визначено тип фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго». Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є обґрунтування оцінки фінансового потенціалу підприємств паливно-енергетичного комплексу на основі таксономічного підходу, а на концептуальному рівні існує потреба в уточненні деяких понять і їх логічного використання у практичній діяльності.

Ключові слова: аналіз, оцінка, потенціал, фінансовий потенціал, методичний інструментарій, фінансова стійкість, рентабельність, ліквідність, майновий стан.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-265-275>

Рис.: 4. Табл.: 7. Бібл.: 23.

Савченко Марина Василівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: m_savchenko@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9063-3551>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208318448>

Філіпчук Олексій Сергійович – заступник директора технічного з розподілу електроенергії, АТ «Хмельницькобленерго» (вул. Храновського, 11а, Хмельницький, 29018, Україна)

E-mail: Fiderm2904@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2169-821X>

UDC 658.1:330.3:005.33
JEL: G30; G32; L20; M11; M21

Savchenko M. V., Filipchuk A. S. The Methodical Instrumentarium for Analysis and Evaluation of Financial Potential of the Fuel and Energy Complex Enterprises

The article is aimed at substantiating and validating the methodical instrumentarium for analyzing and evaluating the financial potential of the enterprises in the fuel and energy complex, which provides for the diagnosis of existing and the detection of possible financial resources, as well as determining the type of financial potential. As result of the research, it is determined that ensuring the effective functioning of enterprises in the fuel and energy complex requires the development of a methodical approach to evaluating the level of their financial potential. The article systematizes methodical approaches to defining the system of parameters for evaluation of the financial potential of enterprise. The analysis of current methodological approaches helped to draw the authors' own conclusions and emphasize the shortcomings of using various methods for evaluating the financial potential. The result of the analysis of the current methodological approaches to evaluating the financial potential of the fuel and energy complex enterprises was the conclusions on the need to improve the methodical instrumentarium for analyzing and evaluating the financial potential of enterprise. The article substantiates the stages of evaluation of the financial potential of an enterprise of the fuel and energy complex. On the basis of the proposed approach, the type of financial potential of JSC «Khmelnitskoblenerho» is determined. Prospects for further research in this direction are the substantiation of the evaluation of the financial potential of enterprises in the fuel and energy complex on the basis of a taxonomic approach, also, at the conceptual level there is a need to closer define several concepts and their logical use in practical activities.

Keywords: analysis, evaluation, potential, financial potential, methodical instrumentarium, financial stability, profitability, liquidity, property status.

Savchenko Maryna V. – D. Sc. (Economics), Professor, Chief of the Department of International Economic Relations, Vasyli' Stus Donetsk National University (21, 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: m_savchenko@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9063-3551>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208318448>

Filipchuk Aleksey S. – Deputy of Technical Director for Electricity Distribution, JSC «Khmelnitskoblenerho» (11a, Khranovskogo Str., Khmelnytskyi, 29018, Ukraine)

E-mail: Fiderm2904@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2169-821X>

Огляд існуючих сучасних підходів до оцінки фінансового потенціалу має практичне значення та вимагає їх аналітичного порівняння. При аналізі фінансового потенціалу підприємств існують розбіжності:

- ✦ у розгорненні необхідності аналізу фінансового потенціалу в довгостроковому та короткостроковому періодах. Деякі вчені розглядають фінансовий потенціал підприємства як фінансові можливості у довго- та короткостроковому періодах. Тому, крім показників структури та динаміки, ліквідності, платоспроможності та рентабельності, розраховують додаткові показники фінансової стійкості. Інші вчені пропонують методіку аналізу фінансового потенціалу проводити тільки з позиції короткострокової перспективи, вважаючи фінансовий потенціал підприємства динамічною величиною, знатною швидко змінюватись, а тому з точки зору даного підходу показник не може бути оцінений у довгостроковому періоді;

- ✦ у кількості використовуваних показників та ін. Удосконалення методології оцінки фінансового потенціалу, виявлення переваг і недоліків підходів є проблемами методичного, теоретичного та практичного характеру, що вимагають досліджень.

Для діагностики фінансового потенціалу необхідний такий підхід, який був би адаптований до сучасних умов господарювання, задовольняв інформаційні потреби більшості споживачів інформації, висвітлював реальний стан підприємства, враховуючи його особливості через галузеву належність.

Розробками методичних підходів до аналізу й оцінки фінансового потенціалу займалися багато провідних учених. Зокрема, дослідженню проблем теорії та практики оцінки фінансового потенціалу підприємств присвячені праці таких вітчизняних і закордонних науковців, як: М. Газуда, К. Інбус, М. Лалакулич [1], С. Леськів, Ж. Семчук [2], О. Лісничук, Є. Виноградова [3], А. Бондар, В. Марченко [4], О. Мельник [5], В. Мірошніченко [6], С. Пустовгар [7], Р. Скриньковський [8], Р. Толпежников [9], В. Турчак, С. Чижинська [10], О. Хринюк, В. Бова [11] та ін.

Незважаючи на розробленість методичних підходів до аналізу й оцінки фінансового потенціалу, багато питань залишаються невирішеними. Цей факт спонукає авторів до проведення подальших теоретико-методичних і практичних досліджень у цьому науковому напрямку.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та апробації методичного інструментарію аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу, що передбачає діагностування наявних і виявлення можливих фінансових ресурсів, а також визначення типу фінансового потенціалу.

У силу стратегічності діяльності підприємств паливно-енергетичного комплексу [12] існує потреба виявлення ефективного інструментарію оцінки їхнього фінансового потенціалу.

У 2018 р. відбулася реформа електроенергетичного сектора України. Відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» [13] відбулося відокремлення діяльності з розподілу електричної енергії облэнерго від інших видів діяльності (*рис. 1*).

Реорганізації зазнало й АТ «Хмельницькобленерго»: відбулося виокремлення оператора системи розподілу від виробництва, передачі, постачання електричної енергії (анбандлінг) шляхом створення відповідного суб'єкта господарювання – ТОВ «Хмельницькенергозбут», зареєстрований капітал якого повністю належить АТ «Хмельницькобленерго». Отже, з 01.01.2019 р. АТ «Хмельницькобленерго» виступає як оператор системи розподілу електричної енергії, а ТОВ «Хмельницькенергозбут» – з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та постачання електричної енергії.

Зрозумілим є той факт, що особливості функціонування підприємства паливно-енергетичного комплексу вимагають і удосконалення методів оцінки їхніх фінансових потенціалів.

Неможливо сформулювати якісь однозначні висновки на користь того чи іншого із запропонованих підходів. При оцінюванні фінансового потенціалу використовується система різних індикаторів, а саме:

- ✦ наявність власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості;
- ✦ можливість залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів;
- ✦ рентабельність вкладеного капіталу;
- ✦ наявність ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного та майбутнього фінансового стану [5].

Виходячи з існуючих методик аналізу фінансового потенціалу розроблено авторський підхід до нього (*рис. 2*).

На *першому етапі аналізу* проведено аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів і джерел їх використання, за результатами якого зроблено такі висновки:

- ✦ валюта балансу АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр. збільшилася на 19% за рахунок зростання вартості необоротних активів на 12% та оборотних активів на 52,5%;
- ✦ АТ «Хмельницькобленерго» мало важку структуру активів через значні накладні витрати та високу чутливість до змін виручки, що пояснюється галузевими особливостями діяльності підприємств енергетики;

* у тому числі приєднані до мереж НЕК «Укренерго»

Рис. 1. Модель роздрібного ринку електричної енергії

Джерело: побудовано на основі [14, с. 4].

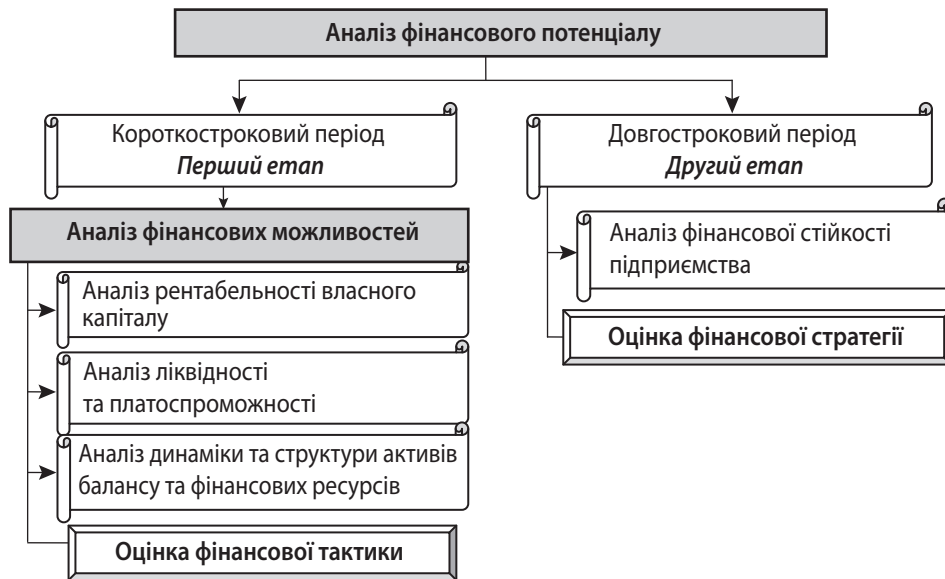

Рис. 2. Методика аналізу фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу

Джерело: побудовано на основі [15; 16].

- ✦ щодо фінансових ресурсів і джерел їх використання слід відмітити збільшення суми власного капіталу на 12,1% і поточних зобов'язань і забезпечень на 69,5%;
- ✦ підприємство нарощує і суму резервного капіталу, що свідчить про збільшення власного капіталу на випадок кризових ситуацій;

- ✦ зростання суми нерозподіленого прибутку на 48,5% свідчить про підвищення суми чистого фінансового результату, отриманого за досліджений період.

Фінансовий потенціал підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками платоспроможності та ліквідності, які в найбільш загальному вигляді характеризують, чи має

воно можливість у повному обсязі зробити розрахунки по короткострокових зобов'язаннях перед контрагентами (табл. 1).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – це найбільш «твердий» критерій платоспроможності. Його рівень на АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр. збільшився на 0,08 пункту. Коефіцієнт критичної ліквідності у 2018–2020 рр. на підприємстві був вищим за нормативне значення, але мав негативну тенденцію, що свідчить про достатньо прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. За досліджений період його рівень зменшився на 0,03 пункту.

Аналіз коефіцієнта покриття (коефіцієнта поточної ліквідності) дає можливість визначити достатність оборотних коштів підприємства, які можуть бути використані ним для погашення короткострокових зобов'язань. Його тенденція аналогічна тенденції зміни показника критичної ліквідності – за 2018–2020 рр. його рівень зменшився на 0,10 пункту і склав 0,92, що менше за нормативне значення.

Наявність відхилення показників ліквідності від нормативного значення свідчить про наявність значної кредиторської заборгованості за послуги.

Для точної оцінки фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» необхідно також діагностувати ефективність роботи підприємства (табл. 2).

За досліджений період АТ «Хмельницькобленерго» рентабельність активів мала позитивну тенденцію – її рівень збільшився на 4,19 пункту. Рентабельність власного капіталу АТ «Хмельницькобленерго» мала аналогічну тенденцію, що і показник рентабельності активів. Своєю чергою, рентабельність продукції характеризує кон'юнктуру ринку та сформоване співвідношення між рівнем цін на послуги підприємства та рівнем його витрат. Динаміка показника рентабельності продукції за 2018–2020 рр. негативна, її рівень зменшився на 0,14 пункту за період.

На *другому етапі аналізу* проаналізовано фінансовий потенціал у довгостроковому періоді.

Одна з важливих характеристик фінансового потенціалу – стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Фінансова стійкість залежить від внутрішніх і зовнішніх причин. Фінансова стійкість пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступеня його залежності від кредиторів та інвесторів.

Фінансова стійкість підприємства – це надійна платоспроможність, незалежність від ринкової кон'юнктури та поведінки партнерів. Кількісно фінансова стійкість може оцінюватися двояко: з позиції структури джерел коштів та з позиції витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел.

Таблиця 1

Аналіз загальних показників ліквідності АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр.

Показник	Норматив	2018	2019	2020	Відхилення (+/-)		
					2019 від 2018	2020 від 2019	2020 від 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	[0,2–0,35]	0,13	0,36	0,21	0,23	-0,15	0,08
Коефіцієнт критичної ліквідності	> 0,7	0,80	0,85	0,77	0,04	-0,07	-0,03
Коефіцієнт покриття	> 1,5	1,03	0,99	0,92	-0,03	-0,07	-0,10

Джерело: розраховано на основі [23].

Таблиця 2

Аналіз показників рентабельності АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр., %

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+/-)		
				2019 від 2018	2020 від 2019	2020 від 2018
Рентабельність активів	2,04	4,94	6,23	2,90	1,29	4,19
Рентабельність власного капіталу	2,31	5,89	7,15	3,58	1,26	4,84
Рентабельність продукції	2,13	4,96	1,99	2,82	-2,97	-0,14
Рентабельність продажів	2,09	4,72	1,95	2,63	-2,77	-0,14

Джерело: розраховано на основі [23].

У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. Розрахунок показників наведено в табл. 3.

За даними табл. 3 видно, що коефіцієнт автономії АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр. вищий за нормативне значення, але має негативну тенденцію. Отже, у 2020 р. підприємство було забезпечено власними коштами на 70%. Це свідчить про те, що 70% зобов'язання підприємства можуть бути покриті власними коштами, а також про достатній рівень фінансової незалежності, що збільшує гарантованість сплати підприємством своїх зобов'язань.

Від'ємні значення коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами та коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про відсутність у підприємства власного оборотного капіталу, що пояснюється значною вартістю необоротних активів.

Для аналізу фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» проаналізовано майновий стан підприємства (рис. 3).

Протягом 2018–2020 рр. на АТ «Хмельницькобленерго» частка основних засобів в активах підприємства

зменшилася і склала у 2020 р. 0,78, що на 0,05 пункту менше рівня 2018 р., що свідчить про придбання підприємством нового коштовного обладнання. Коефіцієнт мобільності активів мав позитивну тенденцію, і у 2019–2020 рр. був вищим, але ще раз підтверджує наші попередні висновки щодо важкості структури балансу підприємства.

Сучасні умови вимагають від підприємства більш активних дій для досягнення успіху. Цей аспект діяльності підприємства характеризується показником ділової активності підприємства.

Показники оборотності оборотного капіталу в цілому та окремих його елементів, дохідності капіталу, авансованого у виробництво, дозволяють оцінити ділову активність підприємства. Чим вищі показники оборотності капіталу, тим більших обсягів продажу та прибутку досягне підприємство і тим вища його ділова активність (табл. 4).

За даними табл. 4 видно, що коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги АТ «Хмельницькобленерго» у 2020 р. порівняно з 2018 р. мав негативну тенденцію. Його значення досягло 11,01 разу, тобто цей показник зменшився на

Таблиця 3

Аналіз загальних показників фінансової стійкості АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр.

Показник	Норматив	2018	2019	2020	Відхилення (+/-)		
					2019 від 2018	2020 від 2019	2020 від 2018
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами	$\geq [0,6;0,8]$	-0,48	-0,31	-0,35	0,17	-0,04	0,13
Коефіцієнт маневреності	$[0,5-0,7]$	-0,11	-0,10	-0,11	0,01	-0,01	0,00
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,75	0,69	0,70	-0,05	0,01	-0,04
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених джерел коштів	≥ 1	2,93	2,27	2,35	-0,65	0,08	-0,57

Джерело: розраховано на основі [23].

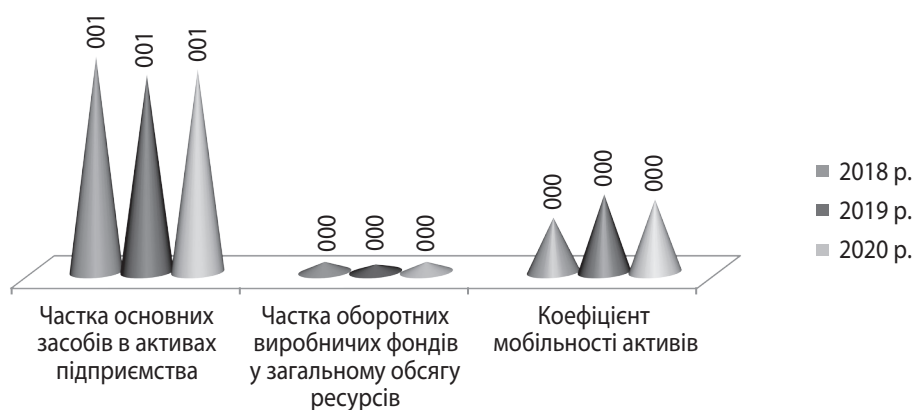

Рис. 3. Динаміка показників майнового стану АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр.

Джерело: розраховано на основі [23].

Аналіз динаміки загальних показників ділової активності АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+/-)		
				2019 від 2018	2020 від 2019	2020 від 2018
Коефіцієнт оборотності активів	1,12	1,09	1,14	-0,03	0,04	0,02
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	6,49	4,67	5,15	-1,82	0,47	-1,35
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,15	0,21	0,19	0,06	-0,02	0,04
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	15,29	11,73	11,01	-3,56	-0,72	-4,28
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	23,9	31,1	33,2	7,2	2,0	9,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	21,08	12,11	14,82	-8,97	2,71	-6,26
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	17,3	30,1	24,6	12,8	-5,5	7,3
Коефіцієнт оборотності запасів	29,47	29,97	31,01	0,50	1,04	1,54
Тривалість обороту запасів, днів	12,4	12,2	11,8	-0,2	-0,4	-0,6
Тривалість операційного циклу, днів	36,3	43,3	44,9	7,0	1,6	8,7
Тривалість фінансового циклу, днів	18,9	13,1	20,3	-5,8	7,2	1,4

Джерело: розраховано на основі [23].

4,28 пункту, а термін оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за цей період збільшився з 23,9 дня до 33,2 дня. Це свідчить про погіршення платіжної дисципліни контрагентів-дебіторів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги АТ «Хмельницькобленерго» у 2020 р. зменшився до 14,82 разу, а у 2018 р. він складав 21,08. Такі зміни відбулися на фоні збільшення тривалості оборотності кредиторської заборгованості АТ «Хмельницькобленерго» за досліджений період із 17,3 дня до 24,6 дня. Така тенденція є позитивною для підприємства. Порівняно з періодом погашення дебіторської заборгованості негативним моментом є те, що дебіторська заборгованість у 2020 р. погашалася повільніше за кредиторську заборгованість. Це свідчить про те, що дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2020 р. трансформувалася в гроші через 33,2 дня, а по своїх зобов'язаннях за товари, роботи, послуги АТ «Хмельницькобленерго» розраховувалося за 24,6 дня.

Показник оборотності запасів АТ «Хмельницькобленерго» протягом 2018–2020 рр. збільшився, що свідчить про ефективність роботи підприємства щодо запасів. Розглядаючи цей показник у розрізі його тривалості, слід підкреслити, що показник тривалості обороту запасів АТ «Хмельницькобленерго» у 2018–2020 рр. зменшився з 12,4 дня до 11,8 дня, тобто на 0,6 дня.

Терміни обертання кредиторської та дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги впливають на значення показників операційного та

фінансового циклів. Тривалість операційного циклу АТ «Хмельницькобленерго» протягом 2018–2020 рр. збільшилася на 8,7 дня.

Варто зазначити, що тривалість фінансового циклу АТ «Хмельницькобленерго» за досліджений період мала тенденцію до збільшення – з 18,9 дня у 2018 р. до 20,3 дня у 2020 р.

Виходячи з результатів аналізу фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» видно, що протягом 2018–2020 рр. його ліквідність погіршилася. Аналіз фінансової стійкості АТ «Хмельницькобленерго» за 2018–2020 рр. свідчить, що коефіцієнт автономії був вищим за нормативне значення, але мав негативну тенденцію. Від'ємні значення коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами та коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчать про відсутність у підприємства власного оборотного капіталу, що пояснюється значною вартістю необоротних активів.

Важливо зазначити, що для аналізу недостатньо тільки показників, розрахованих на основі даних балансу та звіту про фінансові результати. Для оцінки фінансового потенціалу необхідно також оцінити тип фінансового потенціалу на основі системи параметрів, вибір яких здійснено на основі аналізу методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу (табл. 5).

На основі даних табл. 5 авторами сформовано систему параметрів для визначення типу фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу (рис. 4).

Зіставлення різноманітних підходів до методики аналізу фінансового потенціалу

Назва показника	Використання показника зазначеним ученим						
	Крейніна М. [15]	Балабанов І. [17]	Брейлі Р., Майєрс С. [18]	Бандура М. [19]	Брігем Ю., Гапенські Л. [20]	Мельник І. [21]	Блех Ю., Гетце У. [22]
Оцінка платоспроможності							
Маневреність капіталу	+	+	+	+	+	+	+
Коефіцієнт загальної ліквідності	-	+	+	+	+	-	-
Коефіцієнт раптової ліквідності	+	+	+	+	+	+	+
Коефіцієнт поточної ліквідності	+	+	+	+	+	+	+
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	+	+	+	+	+	+	+
Частка оборотних коштів у активах	+	+	+	+	-	-	-
Частка власних коштів у їх загальній сумі	+	+	+	+	-	-	-
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	+	+	+	+	-	-	-
Розмір власних оборотних коштів	+	-	-	-	+	+	+
Частка запасів у активах	+	+	+	+	+	+	-
Коефіцієнт покриття запасів	-	+	+	-	+	-	-
Оцінка фінансової стійкості							
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	+	-	-	-	-	+	+
Коефіцієнт фінансової залежності	+	-	-	-	-	+	+
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-	-	-	-	-	+	+
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	+	-	-	-	-	+	+
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	+	-	-	-	-	+	+
Коефіцієнт структури позикового капіталу	-	-	-	-	-	+	+
Оцінка рентабельності власного капіталу							
Рентабельність власного капіталу	-	+	+	-	-	+	+
Період окупності власного капіталу	+	-	-	+	-	+	+

Джерело: складено на основі [15; 17–22].

У процесі оцінки фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу запропоновано використовувати бальний метод, шкалу за яким наведено в табл. 6.

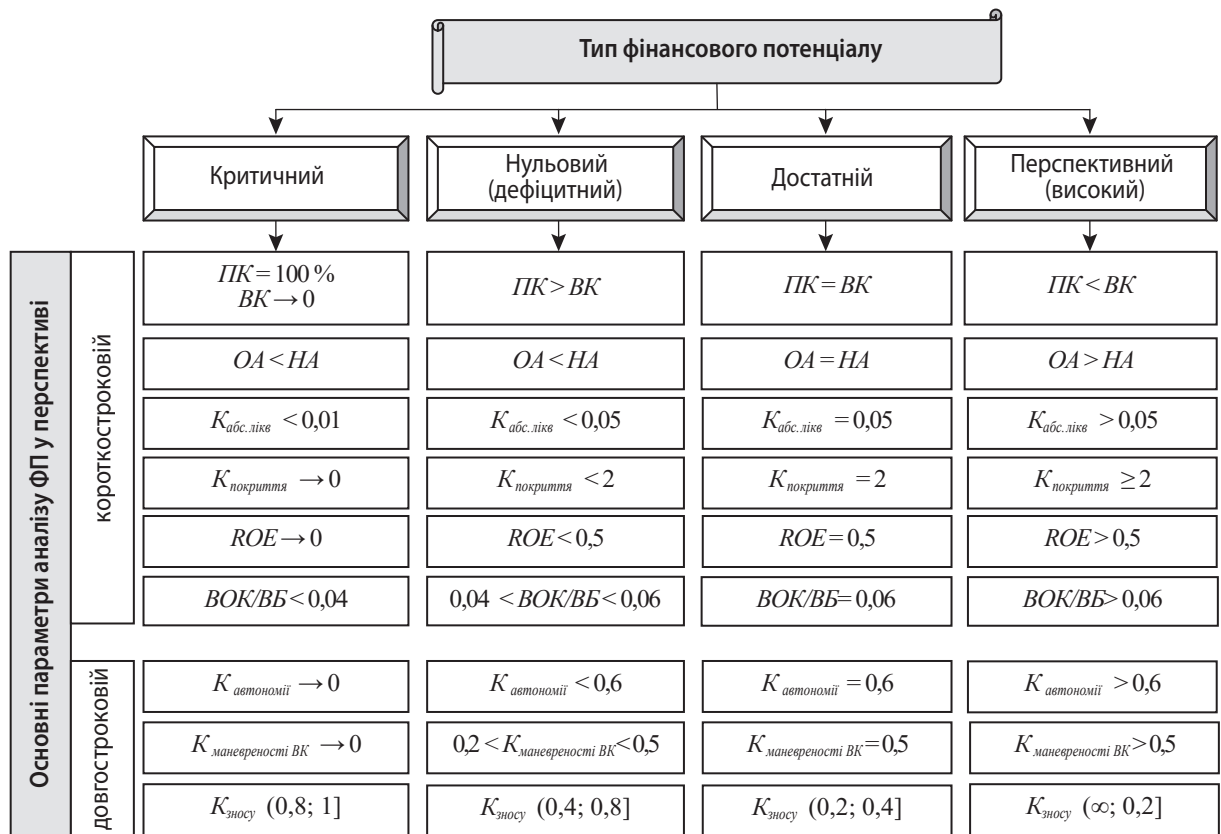
На основі системи оцінки фінансового потенціалу визначено тип фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» (табл. 7).

На основі даних табл. 7 можна зробити такий висновок: середній бал фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» у 2018 р. дорівнює 2,6, тобто підприємство мало нульовий фінансовий потенціал.

У 2019–2020 рр. середній бал фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» зменшився до 2,4 і тим самим визначив той самий нульовий тип фінансового потенціалу.

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз показав, що рівень фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» на доволі значному рівні та має непогану базу для свого подальшого зростання. Про це свідчить стабільне збільшення величини прибутку підприємства, зменшення

Умовні позначення: ПК – позиковий капітал; ВК – власний капітал; ОА – оборотні активи; НА – необоротні активи; ROE – рентабельність власного капіталу; ВOK – власний оборотний капітал; ВБ – валюта балансу

Рис. 4. Система параметрів для визначення типу фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу

Джерело: побудовано на основі [18].

Таблиця 6
Шкала балів для оцінки фінансового потенціалу

Тип фінансового потенціалу	Оцінка за системою балів від 1 до 4
Критичний фінансовий потенціал	1 бал
Нульовий фінансовий потенціал	2 бали
Середній фінансовий потенціал	3 бали
Високий фінансовий потенціал	4 бали

Джерело: складено на основі [18].

залежності підприємства від зовнішніх коштів і значна рентабельність капіталу.

АТ «Хмельницькобленерго» у 2019–2020 рр. мало нульовий фінансовий потенціал, який має такі характеристики:

- ✦ у довгостроковому періоді фінансовий потенціал АТ «Хмельницькобленерго» може класифікуватись як фінансово стійкий, незалежний від впливу зовнішніх кредиторів;
- ✦ АТ «Хмельницькобленерго» активно використовує довгострокові кредити для фінансування своєї діяльності та характеризується

- у 2019–2020 рр. неоптимальною структурою вкладення фінансових ресурсів (тобто активів);
- ✦ у короткостроковому періоді АТ «Хмельницькобленерго» взагалі не має достатнього фінансового потенціалу, адже оборотних активів недостатнього для погашення поточних зобов'язань, хоча б і з можливим порушенням строків сплати, встановлених кредиторами. Значення коефіцієнта ліквідності дає підстави стверджувати, що після сплати всіх поточних зобов'язань у АТ «Хмельницькобленерго» не залишиться коштів для продовження своєї діяльності.

Таким чином, у короткостроковому періоді фінансовий потенціал не є мобільним та оптимальним, підприємство має дуже обмежені фінансові можливості.

У результаті аналізу з'ясовано, що за більшістю економічних показників помітна позитивна динаміка. На основі наведеного аналізу рентабельності власного капіталу можемо сказати, що фінансовий потенціал зменшився. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Газуда М. В., Індус К. П., Лалакулич М. Ю. Детермінанти формування і удосконалення системи управ-

Оцінка типу фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго» у 2018–2020 рр.

№ з/п	Найменування показника	Значення параметра			Тип фінансового потенціалу			Кількість балів		
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	Структура капіталу	$PK < BK$	$PK < BK$	$PK < BK$	Високий	Високий	Високий	4 бали	4 бали	4 бали
2	Структура активів	$OA < HA$	$OA < HA$	$OA < HA$	Критичний	Критичний	Критичний	1 бал	1 бал	1 бал
3	Власні оборотні кошти	$ВОК/ВБ < 0,04$	$ВОК/ВБ < 0,04$	$ВОК/ВБ < 0,04$	Критичний	Критичний	Критичний	1 бал	1 бал	1 бал
4	Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{покриття} < 2$	$K_{покриття} < 2$	$K_{покриття} < 2$	Нульовий	Нульовий	Нульовий	2 бали	2 бали	2 бали
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{абс.лікв} > 0,05$	$K_{абс.лікв} > 0,05$	$K_{абс.лікв} > 0,05$	Високий	Високий	Високий	4 бали	4 бали	4 бали
6	Рентабельність власного капіталу	$ROE < 0,5$	$ROE < 0,5$	$ROE < 0,5$	Нульовий	Нульовий	Нульовий	2 бали	2 бали	2 бали
7	Маневреність власного капіталу	$K_{маневреності} BK \rightarrow 0$	$K_{маневреності} BK \rightarrow 0$	$K_{маневреності} BK \rightarrow 0$	Критичний	Критичний	Критичний	1 бал	1 бал	1 бал
8	Коефіцієнт автономії	$K_{автономії} > 0,6$	$K_{автономії} > 0,6$	$K_{автономії} > 0,6$	Високий	Високий	Високий	4 бали	4 бали	4 бали
9	Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{зносу} (\infty; 0,2]$	$K_{зносу} (0,2; 0,4]$	$K_{зносу} (0,2; 0,4]$	Високий	Достатній	Достатній	4 бали	3 бали	3 бали
Загальна кількість балів по всіх параметрах оцінки										
Кількість параметрів оцінки типу фінансового потенціалу										
Середній бал оцінки фінансового потенціалу										
Тип фінансового потенціалу										
								23	22	22
								9	9	9
								2,6	2,4	2,4
								Нульовий	Нульовий	Нульовий

Джерело: розраховано на основі [23].

- ліття фінансовим потенціалом України : монографія. Ужгород : Видавництво «ФОП Сабов А. М.», 2017. 220 с.
2. Леськів С. Р., Семчук Ж. В. Система індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств. *Агросвіт*. 2014. № 17. С. 40–42. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/17_2014/8.pdf
 3. Ліснічук О. А., Виноградова Є. В. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2018. Вип. 33. С. 111–116. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3748/1/3954_IR.pdf
 4. Бондар А. І., Марченко В. М. Методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. № 20. С. 142–149.
 5. Мельник О. Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 606: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 46–51. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/304/1/08.pdf>
 6. Мірошніченко В. О. Резерви посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 24–28. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/7.pdf
 7. Пустовгар С. А. Оцінка фінансового потенціалу відновлення платоспроможності підприємств металургійної галузі України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2015. Вип. 2. С. 87–96.
 8. Скриньковський Р. М. Діагностика фінансового, виробничого, трудового, соціально-економічного та інноваційно-інвестиційного потенціалів і аналіз потенційних ризиків підприємства в умовах невизначеності. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 186–193. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-2_0-pages-186_193.pdf
 9. Толпежніков Р. О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. № 2. Т. 1. С. 277–282. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%d1%81.%20277.pdf?sequence=1>
 10. Турчак В. В., Чижинська С. Д. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 8. С. 49–52.
 11. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf
 12. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2013р. № 126 «Питання передачі Фондові Державного майна Державних пакетів акцій підприємств паливно-енергетичного комплексу». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/246110524>
 13. Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 р. № 2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
 14. Звіт з моніторингу функціонування роздрібного ринку електричної енергії у кварталі 2019 року. URL: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/monitoring/elektro/2019/monitoring_elektro_1-2019.pdf
 15. Крейнрина М. Н. Финансовый менеджмент : учебное пособие. М. : Дело и сервис, 1998. 304 с.
 16. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 7. С. 123–130.
 17. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта. М. : Финансы и статистика, 1998. 287 с.
 18. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов. М. : Олимп-бизнес, 1997. 210 с.
 19. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / В. В. Краснова, М. І. Хромов, Б. О. Жнякін та ін. Донецьк : ДонНУ, 2013. 463 с.
 20. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент : в 2-х томах / пер. с англ. СПб. : Экономическая школа, 2004.
 21. Мельник І. І. Оцінка та діагностика фінансового потенціалу підприємств. *Економічний простір*. 2008. № 20. Ч. 2. С. 190–199.
 22. Блех Ю., Гетце У. Инвестиционные расчеты. Модели и методы оценки инвестиционных проектов / пер. с нем. Калининград : Янтарный сказ, 1997. 450 с.
 23. Офіційний сайт АТ «Хмельницькобленерго». URL: <https://hoe.com.ua/>

REFERENCES

- Balabanov, I. T. *Analiz i planirovaniye finansov khozyaystvyushchego subekta* [Analysis and Planning of the Finances of an Economic Entity]. Moscow: Finansy i statistika, 1998.
- Blekh, Yu., and Getse, U. *Investitsionnyye raschety. Modeli i metody otsenki investitsionnykh projektov* [Investment Calculations. Models and Methods for Evaluating Investment Projects]. Kaliningrad: Yantarnyy skaz, 1997.
- Bondar, A. I., and Marchenko, V. M. "Metodychnyy pidkhd do otsiniuvannya finansovoho potentsialu pidpriemstva" [Essence and Assessment of the Financial Potential of the Enterprise]. *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo*, no. 20 (2017): 142-149.
- Breyli, R., and Mayers, S. *Printsipy korporativnykh finansov* [Principles of Corporate Finance]. Moscow: Olimp-biznes, 1997.
- Brighem, Yu., and Gapenski, L. *Finansovyy menedzhment* [Financial Management]. St. Petersburg: Ekonomicheskaya shkola, 2004.
- Hazuda, M. V., Indus, K. P., and Lalakulych, M. Yu. *Determinanty formuvannya i udoskonalennia systemy upravlinnia finansovym potentsialom Ukrainy* [Determinants of Formation and Improvement of the Financial Potential Management System of Ukraine]. Uzhhorod: Vydavnytstvo «FOP Sabov A. M.», 2017.
- Khryniuk, O. S., and Bova, V. A. "Modeli rozrakhunku imovirnosti bankrutstva yak metod otsinky finansovoho potentsialu pidpriemstva" [Models of Estimation of Bankruptcy Probability as a Method of Evaluation

- Financial Potential of the Enterprise]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2018). http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf
- Krasnova, V. V. et al. *Finansovyi menedzhment* [Financial Management]. Donetsk: DonNU, 2013.
- Kreynina, M. N. *Finansovyi menedzhment* [Financial Management]. Moscow: Delo i servis, 1998.
- Kuntsevych, V. O. "Poniattia finansovoho potentsialu rozvytku pidpriemstva ta yoho otsinky" [The Concept of Financial Potential of Enterprise Development and Its Evaluation]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7 (2004): 123-130.
- [Legal Act of Ukraine] (2013). <https://www.kmu.gov.ua/npas/246110524>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
- Leskiv, S. R., and Semchuk, Zh. V. "Systema indyikatoriv otsiniuvannya finansovoho potentsialu pidpriemstv" [The System of Indicators of Evaluation of Financial Capacity of Enterprises]. *Ahrosvit*, no. 17 (2014): 40-42. http://www.agrosvit.info/pdf/17_2014/8.pdf
- Lisnichuk, O. A., and Vynohradova, Ye. V. "Modeli rozrakhunku imovirnosti bankrutstva yak metod otsinky finansovoho potentsialu pidpriemstva" [Models of Estimation of Bankruptcy Probability as a Method of Evaluation Financial Potential of the Enterprise]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya «Ekonomika i menedzhment»*, is. 33 (2018): 111-116. http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3748/1/3954_IR.pdf
- Melnyk, I. I. "Otsinka ta diahnozyka finansovoho potentsialu pidpriemstv" [Assessment and Diagnosis of the Financial Potential of Enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 2, no. 20 (2008): 190-199.
- Melnyk, O. H. "Finansovyi potentsial mashynobudivnoho pidpriemstva: sutnist ta indykatory otsiniuvannya" [Financial Potential of a Machine-building Enterprise: Essence and Evaluation Indicators]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*, no. 606 (2007): 46-51. <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/304/1/08.pdf>
- Miroshnichenko, V. O. "Rezervy posylennia finansovoho potentsialu ahrarnykh pidpriemstv" [Reserves for Strengthening Financial Potential of Agricultural Enterprises]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, is. 12, part 2 (2017): 24-28. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/7.pdf
- Oftsiniyi sait AT «Khmelnyskoblennerho». <https://hoe.com.ua/>
- Pustovhar, S. A. "Otsinka finansovoho potentsialu vidnovlennia platospromozhnosti pidpriemstv metalurhinoi haluzi Ukrainy" [Assessment of Financial Potential of Restoration of Solvency of Steel Industry Enterprises in Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (2015): 87-96.
- Skrynkovskyi, R. M. "Diahnozyka finansovoho, vyrobnychoho, trudovoho, sotsialno-ekonomichnoho ta innovatsiino-investytsiinoho potentsialiv i analiz potentsiinykh ryzykiv pidpriemstva v umovakh nevyznachenosti" [Diagnostic of the Financial, Industrial, Labor, Socio-Economic and Innovation and Investment Potentials and Analysis of the Enterprise Potential Risks under Conditions of Uncertainty]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2015): 186-193. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-2_0-pages-186_193.pdf
- Tolpezhnikov, R. O. "Sutnist ta metodyka otsiniuvannya finansovoho potentsialu pidpriemstva" [The Nature and Methodology of Assessing the Financial Potential of the Company]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, no. 2, part 1 (2013): 277-282. <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%d1%81.%20277.pdf?sequence=1>
- Turchak, V. V., and Chyzhynska, S. D. "Metodyka otsinky finansovoho potentsialu pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannya" [Methods for Assessing the Financial Potential of the Enterprise in Modern Business Conditions]. *Molodyi vchenyi. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 8 (2014): 49-52.
- "Zvit z monitoryngu funktsionuvannya rozdrubnoho rynku elektrychnoi enerhii u I kvartali 2019 roku" [Report on Monitoring the Functioning of the Retail Electricity Market in the First Quarter of 2019]. http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/monitoring/elektro/2019/monitoring_elektro_1-2019.pdf